

Rapporteren voor volgende generaties

André Bindenga

COLUMN

Een column voor het MAB mag wel eens filosofisch zijn. Dat is zo deze keer, maar er zit ook een praktische kant aan. Bovendien borduur ik wat voort op het themanummer van september 2000.

Prestaties van het management van organisaties, vooral van ondernemingen, worden nog steeds in belangrijke mate in financiële termen gemeten. Het gaat om het verhogen van aandeelhouderswaarde, om een hogere omzet, een grotere winstgevendheid of een verwachte nettokasstroom. Toegegeven moet worden dat tegenwoordig ook andere factoren een steeds grotere rol spelen, zoals het verantwoord uitvoeren van personeelsmanagement, het geven van waarde aan afnemers en kwaliteitsmanagement, maar geld is zeker nog de belangrijkste drijfveer.

Ik herinner mij de Club van Rome, die veertig jaar geleden nogal furore maakte. De wereld was ongerust dat de delfstoffen en energie uitgeput zouden raken. Winst maken werd ondergeschikt aan het zo zuinig mogelijk omgaan met schaarse productiemiddelen. Ondernemingen zouden gewaardeerd moeten worden als zij zich hiervoor zouden inspannen.

Niet lang daarna werd in de literatuur over rapportering van organisaties geschreven over maatschappelijke berichtgeving. Niet alleen de financiële resultaten moesten worden gepubliceerd, maar ook de maatschappelijke resultaten. Hoe is het management omgegaan met het milieu,

de omgeving, veiligheid, energieverbruik, de factor arbeid, et cetera. Te veel om op te noemen. Rapporteringstechnieken werden aanbevolen en ook toegepast. Van partiële maatschappelijke jaarrekeningen tot indicatorenbenaderingen.

Aan het begin van de jaren tachtig leek het echter minder van belang te worden. De informatie in jaarverslagen over maatschappelijke betrokkenheid verdween en de literatuur richtte zich op andere zaken. Er kwam vooral een streven op gang om de financiële verslaggeving op internationaal niveau te verbeteren door harmonisatie van grondslagen en presentatie. Op dit ogenblik zitten we midden in dit proces. De International Accounting Standards zijn bezig met een opmars en de Europese en nationale wetgevers hopen binnen enkele jaren een belangrijke stap te kunnen zetten. Ook buiten Europa, zoals in Zuid-Amerika en Azië, zal hieraan moeten worden gewerkt, want daar is men zover nog niet. En hoe het moet gaan met de Verenigde Staten met de eigen 'standards' is ook nog een grote vraag.

Waar blijft de filosofie, zal de lezer zich beginnen af te vragen. Daarvoor wordt het nu tijd, want naast de harmonisatie van de financiële berichtgeving komt er belangstelling op voor een andere vorm van rapportering: duurzaamheidsverslaggeving of 'sustainability reporting'. Het begint erop te lijken dat de gedachten van de Club van Rome weer terugkomen.

Hierna formuleer ik enkele ideeën over duurzaamheidsverslaggeving. De achterliggende gedachte is dat de huidige generatie de plicht heeft ervoor te zorgen dat toekomstige generaties ook op onze aarde kunnen leven. Zorgen voor een duurzame samenleving! De vraag is wat dit te maken heeft met het samenstellen van een jaarverslag van een organisatie, zoals van een commerciële onderneming.

In de eerste plaats dienen wij ons af te vragen

Prof. Dr. A.J. Bindenga is hoogleraar Accountancy aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en partner bij Ernst & Young te Rotterdam.

door welke factoren een duurzame samenleving wordt beïnvloed. Indien ondernemingen voor hun productie van goederen materialen gebruiken die niet vervangbaar zijn, beperken zij de gebruiksmogelijkheden van die materialen voor toekomstige generaties. Ondernemingen die de door hen geproduceerde goederen na verbruik terugnemen en hergebruiken, beperken die mogelijkheden niet. In dit verband moge duidelijk zijn dat ondernemingen die op een of andere wijze 'recycling' toepassen, positiever moeten worden gewaardeerd dan ondernemingen die dit niet doen. In het algemeen moet worden geconstateerd dat recyclingprocessen meer kosten met zich meebrengen. Als zodanig wordt men gestraft in winstgevendheid als men meewerkt aan een duurzame samenleving.

Als gevolg van het voorgaande moet worden gesteld dat op enigerlei wijze voordeel moet worden genoten aan het bijdragen aan een duurzame samenleving. Ik acht het in dit verband onvermijdelijk dat de overheid wordt ingeschakeld door middel van subsidieverlening of belastingverlaging.

Het rapporteren hierover moet worden bevorderd. Er zullen standaarden moeten worden ontwikkeld om de vrijblijvendheid te verminderen. Maar het is vooral nodig dat er een verandering komt bij vermogensverschaffers. Ook bij hen zal er een cultuur moeten komen dat een onderneming niet moet worden bekeken op basis van winstgevendheid voor de belegger op de korte termijn, maar op basis van werken aan een duurzame samenleving op de lange termijn. Beleggers zullen er ook van doordrongen moeten worden dat investeren in ondernemingen die bijdragen aan een duurzame samenleving beter is dan investeren in ondernemingen die dit niet doen.

Een volgende vraag is nog wat de relatie is met milieuverslaggeving of 'environmental reporting'. Er is natuurlijk een verband, maar toch is enige relativisering op zijn plaats. Een niet-vervuild milieu is prettig voor de generatie van vandaag, maar het is de vraag of dit bijdraagt aan een duurzame samenleving.

Niet alle vervuilers zijn schadelijk. Sommigen kunnen zelfs een positieve invloed hebben op de duurzaamheid van het bestaan. In het kader van duurzaamheidsverslaggeving is het daarom op zijn minst wenselijk de inhoud van milieuverslaggeving nog eens nader te bekijken.

Het belangrijkste aspect blijft natuurlijk de visie van de belegger op de functie van een onderneming. Zolang de koersen dalen als de winst-

verwachtingen lager worden, zal duurzaamheidsverslaggeving alleen door de overheid kunnen worden beloond. De overheid zal op een of andere manier een systeem moeten invoeren voor de herverdeling van winsten van ondernemingen. Wellicht dat auteurs worden aangespoord in de kolommen van dit blad hierover een visie te geven. We kunnen dan weer komen met een themanummer, zoals in september 2000 over duurzaam ondernemen.